

קסו. מברך על הרעה מעין על הטובה כו' היכי דמי כגון דשקיל בדיקא בארעיה כו'. ראוי לאדם שלא יחליף הרגש בשכל, כ"א כל אחד מאלה צריך לפעול ע"פ תכונתו. תכונת הרגש צריכה להיות אדם חי ומתרגש כפי השעה שהתרגשות באה, אלא שצריך שיפעול עליו הרגש לטובה, להטבת הלב ולקרבת אלהים, שהיא הטובה היותר עליונה, אבל לא (להתרגש) גלהתעסק בחשבונות רחוקים, כי אין לו כ"א מקומו ושעתו. ואם יבא האדם להתעמר ברגשו ולנהוג בו מנהג השכל בחשבונות רבים, יאבד חלק גדול מאושר חייו הרוחני והחומרי. ע"כ כאשר מקורן של הברכות הוא הרגש הזך והטהור, צריך לכיין הדברים לשעתם מבלי הבט אל הנולד להעתיד, שדבר זה מסור לכח החכמה, שהיא צריכה להיות אצל האדם ע"פ דרכה, ומן תורה לחוד וזמן תפילה לחוד.

הפנימי, ויתעורר פעמים רבות לשמע רגשי יצרו הטוב המעוררו לכל מעגל טוב. כי ישנם פעמים רבות שלב האדם מתחיל להתעורר בעצמו אל רוממות ההוד שבתורה ועבודת ד' הטהורה, ורגשי אהבת ד' וחשק תורה ויראת שמים רוממה יפכו בלבו, אך בהיותו בלתי מורגל לשים לב אל רגשותיו הפנימיים, יחשב שהדברים המתרגשים בלבו אין כדאי לשום אליהם לב, ויסיח מהם דעתו וישקיע הלך נפשו בענינים אחרים, ולפעמים ג"כ הפכים ונרועים הרבה מרגשי לבכו הטהורים הפנימיים, ויאבד כוח רב טוב שה"י יכול להרויח אם ה"י משים לבו לתביעות נפשו הפנימיות, ע"כ טובה גדולה כרוכה בהנהגה זאת של שימת לב אל מאורע פנימי שבמצב נפשו פנימה. והטובה השניה כוח היא של השמח (לב אל) דרך הטוב והצדק, הוא ההסכמה הגמורה להיות נמשך אל כלל הציבור ולא לפרוש מדרכיהם. והמנהגים המוסכמים בתור צדק ויושר, או המנהגים בתור הרחבה ומלואים לתורה ולתעודה, אף שאינם עקרי תורה, הם מועילים הרבה להפריח כח הטוב ורגשי אהבת ד' ויראתו בלבו של אדם. ועם זה השקפת השלום והאהבה הכללית הבאה משיווי המעשים וההרגשות הפנימיות. וכיון שהכנעה אל הסכמת הכלל מביאה את האדם לדרך טובה וישרה, כבר היא אחת מחלקי המוסר, שלא יחסר בהנהגה הכללית ענינים עוזרים לה בפועל. ולואת תטיב פעולת סיעת אוהבים, תלתא דמרחמי, האומרים שהחלום טוב הוא ויהי טוב, להוציא ההוראה והרגש הפנימי אל פועל השמחה והטוב. והחסרון המוסרי שלמלאותו בא החלום ע"פ סוד ההשגחה העליונה, יתמלא ע"י ההכרה הפנימית שיתוסף לחולם בצרך יקרת החברה ואהבת רעים. וההסכמה הראויה לדרגת השגות רגשותיו, ומכל שכן מעשיו והנהגותיו לכלל הציבור, שבהשלמתם העתידה במערכת הכלל לבטח כולם הגם אוהבים ומרחמים, "למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך".

מט. ולימא להו חלמא טבא חזאי, ולימרו ליה הנך טבא הוא וטבא ליהוי רחמנא לשווייה לטב. ההנחה הכללית צריכה שתהי' כי החלמא הוא טבא, כי גדול הוא ערך הבטחון בד' שהוא מנהיג את האדם בחסדו עד שהוא בטוח שכל הוראה

החושבים לעצמם שלא יצאו ידי תובת הצדק, ושורת המדות הנכונות עוד לא מלאו כפי הראוי להם. אמנם לעומת זה הלא הבטחון ואהבת ד' תשגבם שלא תפול עליהם שואת פחדים. ע"כ לא יוכלו החלומות הרעים לעשות אצלם רושם מחריד כ"כ באופן שיוזכרוהו גם בהקיץ, כי דיה ג"כ ההערה הקלה הפועלת על הנפש בעת חזיון החלום עצמו, שפועל פעולתו להתעורר אל הטוב ולרכך קשין של המדות הרעות הטבעיות הנמצאות באדם ע"פ יצר לבו מעוררו. אמנם מי שב"כ נפשו הומה על החומריות, עד שאפ"י בחזיון לילה לא יפקד לחשוב מחשבות, ומהם ג"כ ענינים שיש להם איזה חש' למוסריות ולהדרכה טובה, זה הוא אות על נפשו שעומלה, שכבר אין לו חפץ וענין כ"א עם תועלתיו המורגשות לבדו. ולא כן יהי' חלק האיש המישר אורח חייו ע"פ תורת ד', שהוא מתרומם להוסיף כשרון בתורה ועבודה בחסד וצדקה. ע"כ יהיו חלומותיו ג"כ מעין ההרוריו, ויצורוהו על מגמתו הטובה.

מח. א"ר הונא ב"ר אמי א"ר פדת א"ר יוחנן, הוראה חלום ונפשו ענומה עליו ילך ויפתרנו בפני שלשה, יפתרנו ס"ד כו' אלא ילך ויטיבנו בפני שלשה, לית תלתא דמרחמי ליה ולימא להו חלמא טבא חזאי כו'. ראשית דרכי חיווק כח הצדק באדם הוא שירגיל עצמו שלא ישים לאל" רגשו הפנימי, כי פעמים רבות קול אלהים הוא הקורא לו מקירות לבו לסור מדרך רעה ושלא להחזיק בעול. ע"כ ראוי שירגיל האדם את הנהגתו שלא לרמוס ברגל גאוה על המית נפשו הפנימית, ואז באמת ימשיך מזה הכונה המכוונת לשם ית', שיצר ועשה לנו את הנפש הזאת באופן שתתרגש לפעמים מעסקי רשע וסילוף דרך ישרה. ע"כ כראותו חלום ונפשו ענומה עליו, אין טוב שיתעמר בהמית נפשו העדינה כי בת מרום היא. כי ההעברה בשתיקה באין פנות אל העגמת נפש הפנימית תביא את האדם להשליך אחרי גו את רגש הטוב והיושר הפנימי ג"כ, ואז ימוט לו יסוד אחד מיסודי המוסר היותר קרובים וחזקים. כ"א יספל בה וישתדל להפך את הרגש העגום לרגש של שמחה ותנחומים. ע"י דברים טובים וניחומים של מסבת רעים אוהבים, ותהי' התועלת הבאה מזה כפלים. האחד שיתגדל וישתלם אצלו החוש של שמיעה אל הרגש